

לאור החכמה

לאור חכמתו של רבינו בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה'

עלון מס' 25 | פרשת תזריע-מצורע תשפ"א

שמחת התורה

עומקה של תורה

חזקת טהרה וטומאה

ד: ואכן חילוק זה משתמע מלשונות התורה לגבי הזב והזבה. לגבי הזב אמרה תורה בלשון עתיד 'וכי יטהר הזב מזובו' משום שקיימת ידיעה והנחה שהוא עתיד לטהרה כי אין הטומאה חלק רגילות וחובה בהנהגת גופו. אך לגבי הזבה נאמר 'ואם טהרה מזובה' בלשון עבר, כי כל זמן שלא נודעה טהרתה הרי היא בחזקת הרגלי גופה וכפי שהיה מעיקרא בזובה, למרות שזמנה כעת לא לראות.

ה: ראייה לכך שהזב בחזקת טהור, מדברי רבא (נזיר סו). המעמיד את טומאת הזב מחמת ספק בימי ספרו, רק כשודאי ראה אך הסתפק אם זו ראייה או ש"ז, אבל בספק אולי לא ראה כלל טהור. הרי אומר שנגד החזקה דמעיקרא של טומאתו, עומדת חזקת גופו שאינו רגיל בטומאה זו.

ו: אם כנים הדברים, יש ללמוד מכך שאין הזב צריך הפסק טהרה אחר זובו להתחיל לספור נקיים. כי רק הזבה אשר זיבתה אצלה בטבע יש לדעת שאכן נקתה מטומאתה וכמו שאמרה תורה 'אם טהרה מזובה', משום שצריך ידיעה ברורה לשנותה מחזקתה והרגלה אשר נהגה בו מעיקרא. אך הזב החוזר להרגלו שלא לזוב אינו צריך הפסק, ורק עצם נקייתו מטהרתו, כמו שהניחה התורה 'וכי יטהר הזב' כי דרכו בכך.

ז: אמנם הרמב"ם (מחוסרי כפרה פ"ג ה"ג) כתב את דין שבעה נקיים של זב, וכתב שצריך לבדוק ביום הראשון. הרי שאין סומכים על חזקת גופו בנקיות כנגד חזקה דמעיקרא של טומאתו אא"כ ביטלה ע"י בדיקה, למרות טבעו שאינו רואה.

(משך חכמה ויקרא טו יג, אור שמח מחוסרי כפרה פ"ג ה"א)

וכי יטהר הזב מזובו... ואם טהרה מזובה (ויקרא טו יג, כח)

א: אשה שלא בימי ווסתה היא בחזקת טהרה ואינה צריכה בדיקה (נדה לח: לט.). פשטות הדברים שחזקתה היא חזקה דמעיקרא, ככל שידוע שהיתה לפני כן מסולקת דמים, חזקתה שנשארה בכך כל זמן שלא נודע שינוי המציאות.

ב: אמנם הנודע ביהודה (י"ד קמא סי' סג, בשם הרב השואל והסכים עמו) ביאר שחזקה זו היא הידיעה הפשוטה שאשה מסולקת דמים שלא בשעת ווסתה, והרי זו חזקה בגופה של אשה שכך צורתה ודרכה.

ומתוך כך הסתפק שאולי אף בימי ספירת הנקיים, קודם שנטהרה האשה, יש אצלה את החזקה שבגופה שדרכה להיות מסולקת דמים כי אין זה זמן ווסתה, והיא גוברת על חזקת הטומאה הידועה בה מעיקרא, ובספק תהא טהורה.

ג: בסברא זו קל דין הזב מן הזבה, כי הן אמנם שחזקת גופה שאינה רואה בשעה זו, אך כנגד זה דרכה דרך נשים וגופה מוחזק שיש לה ראיות בזמנים שונים, ואם כן יש גם חזקת טומאה בצורת חזקה זו, ויש מקום להחשיבה בחזקת טומאה בימי ספירתה עד שיהא לה חזקה דמעיקרא שהיא טהורה אחר טבילתה. אך אצל הזב שאין הזיבה רגילה אצלו בטבע, ודאי יש יותר מקום לומר שמורגלותו וחזקת גופו שאין בו זיבה.

משום כך יש לצדד יותר שאף בימי ספרו של זב, למרות שלא הוחזקה אצלו הטהרה במציאות, הרי הוא בחזקת טהרה משום שרגילות גופו לטהרה ואין הטומאה אצלו בטבע.

אור הדעת

פרקי מחשבה

ימין ושמאל

ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית (ויקרא יד טו)

א: נכפלה כאן תיבת הכהן, והרי משמעה שהכהן האחד יצוק על כף הכהן השני, ואכן בתורת כהנים ( ) אמרו שמצוה ליצוק לתוך כפו של חברו. אמנם אמרו שם שבדיעבד יצא גם אם נתן לתוך כפו וכמשמעות הכתוב (לקמן יד טז) 'מן השמן אשר על כפו', ובמקרה כזה מיותרת תיבת הכהן.

ב: ענין הצדדים, ימין ושמאל, מרמזים על התנגדויות הכוחות באדם. הימין מורה על הצד השכלי הבוחר לנהוג כראוי בלא משיכה גופנית, והשמאל מורה על הצדדים הגופניים המטים את האדם לנטיותיו הגשמיות, בהם כלולים הכח החמרי הטבעי הגס והעכור, הכח המתאווה והשפל המושך את האדם ברשתו והכח ההכרחי של טרדות האדם בצרכי גופו.

ג: חז"ל הורונו דרך חיים בשלשה כוחות גופניים אלו, באמרם ( ) 'יצר תינוק ואשה, שמאל דוחה וימין מקרבת', היצר מסמל את התאוה, התינוק שהוא עצם גוף האדם ללא חשקים וטרדות, מסמל את עכירות הגוף מעצם מציאותו, והאשה מסמלת את הכרח טרדות העולם כמאמרם ז"ל ( ) שהאשה מעמידה את האדם על רגליו בכל צרכיו הגופניים אופה מלבישה וכדו'.

על כל אלו אמרו שידחה אדם את מציאותם מכח השמאל שהוא הצורך הגופני גרידא, ויקרב אותם כדינם בכח הימין שהוא הכח השכלי המחייב מציאותם ברצון הבורא ולא ממשיכת הגשמיות.

ד: כוהני האומות אשר לא ידעו סוד זה, ראו את שפלות הכוחות הגשמיים, קראו לריחוק מוחלט מצרכי העולם וגזרו על עצמם נזירות ופרישות. לא כן דרכו הישרה של הבורא את האדם עם כלל כוחותיו, הוא ציווה את הכהנים לנהוג גם בצרכי העולם, אך בצורה שכלית ומקודשת לעבודתו. אכילתם תהא תרומה בטהרה וקדשים במקום קדוש, נישואיהם בקדושה ואסורים בזונה וגרושה, כך תהא גם הנהגתם מצד הגוף והשמאל ראויה וקדושה, בבחינת ימין מקרבת.

ה: גם אם יצוק הכהן על כפו השמאלית שלו ולא של חברו, לא התייתרה תיבת הכהן. ומשמעה 'יצק על כף הכהן השמאלית', על כפו השמאלית שאין בה את בחינת השמאל הבוסרי המיוחד כולו לכוחות הגשמיות הגסה, אלא הכף השמאלית המתכהנת, הכף שנטלה לעצמה קדושה ומנהלת אף את גשמיותה לאור הכהונה המקדשת אף את החומר בהלכות קדושת הכהנים.

(משך חכמה ויקרא יד טו)

משך הלב

מעשי תורה ויראה

מתקלף כליל

ח"י שעות ביממה במשך ח"י שנים רצופות היה רבי מאיר שמחה שוקד על תורתו בבית המדרש הביאליסטוקאי 'גמילות חסדים' המיוחס מכל בתי המדרש בעיר. הוא נהג ללמוד לילות שלמים וארוכים בעתות החורף בעמידה על רגליו ומתוך תשוקה מופלאה כשהוא מתבודד בעזרת הנשים של בית המדרש ומפליג בים התלמוד הגדול. שעה שהתרכז בעיוניו בסוגיא היה מתקלף כליל מהוייתו מופשט מן המציאות. יום אחד יצא מבית המדרש לרחוב העיר ללא גלימה, גמרא בידו, והוא מהלך וגורס משנתו, עד שהרגישו בו אנשים והחזירוהו לבית תלמודו.

(גדולי הדורות, שטרן)

חכמת חכמיו

בינת המקראות

ראיית האדם

וראה הכהן את הנגע... וראהו הכהן (ויקרא יג ג)

א: ישנה כפילות הלשון בראיית הכהן, מדוע.

ב: אמרו חז"ל ( ) על הכתוב 'וביום הראות' שיש יום שאין רואים בו, ולמדו מכך ש'דרכיה דרכי נועם' ואין רואים נגעו חתן בימי כלולותיו ונגעי כל אדם ברגל.

ג: תחילת דרשתם היא מהכפלות 'וראהו הכהן' המלמדת שאין התיחסות של הכהן רק לנגע אלא גם לאדם עצמו, יש לו לראות את האדם אם מתאים לטמאותו. אלא שמדרשה זו לבד היה מקום להבין כי יש למוד את מצבו הנפשי הפרטי של הנגע, אם ראוי לטומאה ובדידות. לזה דרשה הגמרא את 'יום הראות' המלמד שראיית הכהן אינה על מצבו הפרטי של כל אדם, אלא אם הוא ביום והזמן המתאימים מבחינתו לבדידות זו.

(משך חכמה ויקרא יג ג)